Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 39 | Vilnius 1938 m. rugsėjo 13 d. | Pirmi metai

DAUGIAU TAUTINĖS SAVIGARBOS—LABAI PAGEIDAUJAMA

Vienam kitam šis pavadinimas, o taip pat ir straipsnis gali nepatikti. Ir tai todėl, kad niekas taip žmonių nerzina, kaip pasakytoji į akis tiesa. Jei, pavyzdžiui, nori susilaukti priešo, tai bet kam mesk į akis kokią nors tiesą ir tas „bet kas" ilgai negalės dovanoti, o progai pasitaikius ir atkeršyti gali. Tačiau kartais susidaro tokios aplinkybės, kad ir verkiant reikia pasakyti toji tiesa. Reikalas verčia.

Mūsų viešajame gyvenime, tiesa, neįvyko ko nors nepaprasto, iš kur aiškiai būtų matyti, kad mūsų daugumas nustojame tautinės savigarbos. To nėra. Bet užtat kasdienis gyvenimas duoda daug pavyzdžių, iš kurių matyti, kad daugelis mūsų nemoka savo tautos ir jos vardo pagerbti, neužkcentuoda griežto savo nusistatymo ten, kur tai yra būtina. Jie nejautrūs dėl mūsų tautinės savigarbos todėl, kad mėgsta smulkutį, be didesnių sukrėtimų, gyvenimą. Kitaip sakant, jie yra kompromiso, šiokio tokio su visais sugyvenimo šalininkai. Tokie pomėgiai kartais gal ir yra naudingi, tačiau toks gygenimas nedaro jokios istorijos, nekuria legendos. Jei prisižiūrėsime mūsų tautos gyvenimui, pastudijuosime jos istoriją, tuojau pastebėsime, kad mūsų protėviai mokėjo kurti istoriją, pagimdyti legendas. Taip darė ir daro visos tautos, kurios turi dar neatsiektus idealus. Joms oportunizmas yra labai pragaištingas, nes palinkimas į visokį kompromisą, visur ir visiems rodomas nusileidimas yra tas pat, kas organizme įsigalėjusi džiova, kurią žmogus pajutęs į viską pamoja ranka.

Kai kurie sumetimai neleidžia šiuo klausimu pasisakyti aiškiau, pirštu parodyti kaltininkus, ir tai yra didelis mūsų publicistikos minusas, kurį jaučiame visi: ir rašytojai ir skaitytojai. Tačiau tai dar nereiškia, kad neturime šio klausimo iš viso judinti. Nujaučiame ir tai, kad užsiminus apie tautinę savigarbą, daug kas nervinasi, daug kas daroma priekaištą prisiima sau ir tuojau šoksta į akis rėkdami, kaip, girdi, jūs tokie ir kitokie drįstate...

— Ką drįstame?

— O gi rašyti, kad mūsų tarpe yra tokių ir kitokių, kad jiems trūksta tautinės savigarbos...

— Drįstame, gerbiamieji, nes taip rašyti verčia mūsų gyvenimo aplinkybės. Štai jums ir pavyzdys iš netolimos praeities.

1934 metų pradžioje dėl žinomų tuomet Vilniuje įvykių Kaune lietuviai studentai buvo suorganizavę protesto mitingą. Netrukus, lyg didesniam pasityčiojimui, Vilniuje keli lenkai literatai išleido vieno laikraščio neva tai lietuviams skirtą numerį, kuriame ir vienas kitas mūsiškių prisidėjo. Bet redakcija tame pačiame „lietuviškame" numeryje pirmame puslapyje Vytauto Didžiojo Universiteto lietuvius studentus dėl to protesto išvadino kvailiais. Ir ką gi? Nė vienam mūsiškių to numerio bendradarbiui neatėjo į galvą mintis užprotestuoti prieš tokį įžeidimą. Kur tau! Visaip dar aiškino, redakciją teisino. Kodėl? Oportunizmas. Panašių pavyzdžių turime ir daugiau.

Žinant daugelio mūsų šūkį „Dėl švento ramumo", yra pagrindo šį klausimą judinti, kartas nuo karto jį priminti. Iškeldami viešumon šią kai kurių mūsų net veikėjų (jie mėgsta taip save vadinti) blogąją pusę, norime pažymėti, — ir tai prašome skaitytojus įsidėmėti, — kad oportunizmu ir kompromisu dar nieks nesukūrė istorijos, nesudarė legendų, nepadarysime to ir mes taip elgdamiesi, nors laikinai gal ir laimėsime. Bet tik laikinai, nes tolimesniam laikotarpiui, ateičiai reikalingi yra plataus masto žingsniai, kuriuose pasireikštų tautos ir visuomenės dvasia, būdas.

Tad tegul bent mūsų daugumas palieka žmonės, ne žmoneliai. Pagaliau, „Iš praeities te stiprybę semia" ir mūsų visuomenės oportunistiškoji dalelė.

ČEKOSLOVAKIJOJE

Vokiečių demonstracijos

Telegramų pranešimu, šio mėn. 9 dieną Krumlove, netoli Vokietijos sienos, vokiečiai surengė prieš čekus nukreiptas demonstracijas.

Demonstracijos metu, kaip pranešama oficialiai, vokiečiai šūkavę: „Viena Vokietija, viena tauta, vienas vadas", „Norime prisijungti prie Vokietijos", „Norime plebiscito".

Paskutinis Čekoslovakijos vyriausybės pasiūlymas

Šio mėn. 9 dieną popietinėmis valandomis Čekoslovakijos vyriausybė paskelbė paisūlymą, kaip norima išspręsti tautinių mažumų klausimą.

Pasiūlyme visų pirma pasakyta, kad, sprendžiant tautinių mažumų klausimą, vyriausybė tvirtai laikysis valstybės neliečiamumo ir suverenumo.

Toliau pasiūlyme yra išdėstyta visa eilė konkrečių nuolaidų, kurias vyriausybė padariusi tautinėms mažumoms. Nuolaidų padaryta visose gyvenimo srityse ir pasakyta, kad tautinės mažumos turinčios lygias teises su čekais.

Pranešime taip pat numatyta, kad visus nesusipratimus tarp valdžios administracijos ir tautinių mažumų spręs tam tikras mišrus tribunolas.

Visam tam įvykdyti bus išleisti specialūs įstatymai, kuriuos svarstys parlamentas.

Ką į tai tautinės mažumos

Tą pačią dieną, paskelbus Čekoslovakijos vyriausybei ketvirtą iš eilės ir podraug paskutinį pasiūlymą, tuojau buvo sukviestas tautinių mažumų atstovų pasitarimas, kuriame dalyvavo vokiečių, vengrų, slovakų ir lenkų delegatai.

Oficialiai pranešama, kad visų tautinių mažumų atstovai pasisakė ir prieš šį vyriausybės pasiūlymą, statydami savo pirmykščius reikalavimus. Vadinasi, Čekoslovakijos vyriausybės pasiūlymą atmetė.

Lietuvos delegacija Ženevoje

Dabar vykstančiuose Ženevoje Tautų Sąjungos narių posėdžiuose dalyvauja ir Lietuvos delegacija. Jos pirmininkas užsienių reikalų ministeris St. Lozoraitis į Ženevą išvyko rugsėjo 7 d. Jis pasistengė į Ženevą nuvykti dar prieš pirmąjį Tautų Sąjungos tarybos slaptąjį posėdį.

Taip pat į Ženevą yra išvykę Lietuvos delegaciją sudaryti Lietuvos pasiuntinys Prancūzijai Petras Klimas, Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje Kazys Škirpa ir užsienių reikalų ministerio sekretorius L. Daukša. Be to, Ženevoje prie delegacijos dar prisidėjęs Lietuvos pasiuntinybės prie Tautų Sąjungos sekretorius Gerutis.

Kauno spauda rašo, kad min. Lozoraitis Ženevoje turėsiąs visą eilę svarbių pasimatymų ir pasikalbėjimų su žymiais Europos valstybių politikais. Grįždamas iš Ženevos, min. Lozoraitis galįs dar sustoti vienoje kitoje Vakarų Europos valstybių sostinėje. Į Kauną sugrįšiąs ne aukščiau, kaip šio mėnesio pabaigoje.

Anglai ir vokiečiai yra vienos nuomonės

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo paduota sensacinga žinia, jog įtakingiausias anglų dienraštis „Times" pasiūlė čekams, kad jie Sudetų kraštą, kuriame gyvena vokiečiai, patys atiduotų Vokietijai.

Toksai įtakingiausio anglų dienraščio pasiūlymas Europoje padarė nepaprastą įspūdį. Patys anglai pareiškė, kad minėtas dienraščio pasiūlymas nėra tai valdžios pažiūra. Be to, užprotestavo Čekoslovakijos vyriausybė. Tačiau dienraštis „Times" nuo savo pasiūlymo neatsisakė ir kitą dieną plačiau išdėstė savo argumentus, kodėl, būtent, siūlo Sudetų vokiečius atiduoti Vokietijos žinion. Įsidėmėtini yra du argumentai. Pirmas, tai nuolatiniai Europoje neramumai, kurie visiems nusibodo; antras - reikią esą atitaisyti padarytą neteisybę, paširašant tarptautines sutartis po Didžiojo karo.

Visai panašiai rašo ir vokiečių spauda. Vyriausias hitlerininkų organas „Voelkischer Beobachter", rašydamas apie Čekoslovakijos vyriausybės siūlymus, griežtai pasisako prieš bet kokį kompromisą. Pavyzdžiui, „V. B." yra tos nuomonės, kad, jeigu Sudetų gyvename krašte autonominėje valdžioje is 100 atstovų bus nors 5 čekai, tai jau nebus jokio sugyvenimo, jokios tvarkos ir todėl turi būti tik patys vokiečiai.

Tautų Sąjungos Tarybos posėdžiai

Kaip jau buvo rašyta, šio mėn. 9 dieną Ženevoje prasidėjo Tautų Sąjungos Tarybos 102-oji sesija, kurioje pirmininkauja Naujos Zelandijos atstovas Jordanas.

Pažymėtina, kad į šią Tarybos sesiją atvyko tik trijų valstybių: Rusijos, Rumunijos ir Latvijos, užsienių reikalų ministeriai. Kitas valstybes atstovauja šiaip delegatai.

Iš karto buvo manoma kad į Tarybos sesiją atvyks Anglijos ir Prancūzijos užsienių reikalų ministeriai. Bet paskutiniu metu dėl svarbių politinių sumetimų Anglijos ministeris Halifaksas negalėjo išvykti, o Prancūzijos ministeri Bonne tik trumpam laikui buvo atvykęs.

Taip pat neišvyko į Ženevą Lenkijos užsienių reikalų ministeris Bekas. Lenkiją taryboje atstovauja nuolatinis delegacijos pirmininkas min. Komarnickis.

Lenkija ir Tautų Sąjunga

Užsienio ir lenkų spaudoje šiuo metu daug rašoma apie Lenkijos santykius su Tautų Sąjunga. Kaip žinia, jau anksčiau užsienio spaudoje buvo pasklidusių gandų, kad šiemet Lenkija savo kandidatūros į nenuolatinę Tautų Sąjungos Taryboje vietą nestatys. Tačiau iki šiol Lenkija oficialiai šiuo klausimu dar nepasisakė.

Be to, paskutiniu metu pasirodė žinių, kad Lenkija esą kandiduosianti į nuolatinę Tautų Sąjungos Tarybos vietą. Bet šią žinią užginčija įtakingi lenkų dienraščiai, pareikšdami, kad dabartinės Tarybos nuolatiniai nariai savo ideologine santvarka yra priešingi išstojusioms iš Tautų Sąjungos valstybėms. Tuo tarpu Lenkija, nenorėdama dėtis į jokius ideologinius blokus, nekandiduosianti ir į nuolatinę Taryboje vietą.

Lenkų dienraščių konfiskavimas ir redaktoriaus suėmimas Dancige

Pranešama, kad šiomis dienomis Dancigo policija vėl sukonfiskavo keturius lenkiškus dienraščius. Už ką buvo sukonfiskuoti lenkiški dienraščiai, tiksliai nežinia. Spėjama, kad už paduotą žinią apie tariamą vienos Lenkijos pilietės pagrobimą, ką turėjo padaryti hitlerininkai. Iš tikro ši pilietė buvo ne pagrobta, bet išsiųsta į Lenkiją.

Maždaug tuo pačiu metu, būtent — šio mėn. 9 dieną Dancigo policinės policijos agentai padarė kratą lenkų dienraščio „Gazeta Gdańska" redaktoriaus bute ir redakcijoje. Po kratos redaktorius buvo nuvestas į policiją ir ištardytas. Padarius intervenciją generaliam Lenkijos komisaratui, redaktorius Sypnievskis po kelių valandų buvo paleistas.

— Kauno dienraštis „XX amžius" rašo, kad Kaune esąs kilęs sumanymas pasikeisti su Vilniaus universiteto bibliotekos knygomis, nes šio universiteto bibliotekoje esama senų knygų, kur daug rašoma apie Lietuvą.

— Netrukus iš Sovietų Rusijos kalėjimų ir darbo stovyklų bus išleista apie 30 lietuvių, kurie galės sugrįžti Lietuvon. Jų tarpe sugrįš ir 5 kunigai.

Derybos vėl pradėtos

Prajėjusiame „Aido" numeryje buvo rašyta, kad dėl įvykusių Ostravos mieste demonstracijų tautinės vokiečių mažumos vadai nutraukė su Čekoslovakijos vyriausybe derybas.

Dabar pranešama, kad derybos vėl tęsiamos. Šio mėn. 10 dieną keli vokiečių atstovai buvo atsilankę pas Čekoslovakijos premjerą Hodžą, su kuriuo dėl padėties kalbėjo ištisą valandą.

Tolimesni pasikalbėjimai bus tęsiami šio mėn. 13 dieną (antradienį), kada jau bus pasibaigęs hitlerininkų partijos kongresas ir kada bus žinomas Hitlerio nusistatymas Čekoslakijos klausimu. Tai turi paaiškėti šio mėn. 12 dieną, kada uždarant kongresą Hitleris pasakys politinę savo kalbą.

Prezidento Benešo kalba

Šio men. 10 dieną popietinėmis valandomis pasakė per radiją kalbą Čekoslovakijos prezidentas Benešas.

Jis kreipėsi į Čekoslovakijos gyventojus, kviesdamas juos laikytis ramumo. Po to prezidentas priminė, kad tautinių mažumų klausimas sudaręs sunkumų, bet jis būsiąs išspręstas.

Baigdamas savo kalbą, prezidentas Benešas pareiškė, kad jis esąs gerai nusiteikęs ir jokių netikėtumų nelaukiąs.

Ir Geringo argumentai

Tą pačią dieną Niurenberge kalbėjo žinomas Vokietijoje maršalas Geringas, kuris visų pirma pareiškė, kad vokiečiai, vykdydami savo keturmečio planą (jam vadovauja Geringas), daug laimėjo, o pirmoje vietoje patikrino Vokietijos saugumą.

Atpasakojęs, kas yra padaryta saugumui patikrinti, Geringas priminė, kad jo vadovaujama Vokietijos karo aviacija yra stipriausia visame pasaulyje ir geriausiai suorganizuota.

Geringas suminėjo ir Čekoslovakijos klausimą, pareikšdamas, kad šiuo metu čekai yra Europos neramumų centru, o čekus esą palaikanti Maskva ir žydiškas bolševizmas. Geringas aiškiai pabrėžė, kad vokiečiai nieko nenori skriausti, bet nelies, kad jų broliai būtų skriaudžiami.

(Žinių pabaiga 4-me puslapyje)

Lietuvių tautos šventė ir mūsų džiaugsmas

Pilno netikėtų įvykių ir mįslingo rytojaus išvakarėse Lietuva susilaukė didelės šventės.

Lietuvos valstybei suėjo lygiai dvidešimt metų. Per tą laiką naujoje valstybėje išbrendo daug gražių dalykų, kuriais džiaugiasi viso pasaulio susipratę lietuviai.

Krauju atpirktoji, o darbu sustiprintoji laisvė—visų lietuvių didelis džiaugsmas. Didelių savo laimėjimų jubiliejaus susilaukę, visi stengiasi atsipalaidoti nuo slogių minčių ir su malonumu prisimena, kas laimėta, kas padaryta, o kas dar darytina ir laimėtina.

Dvidešimties metų susilaukęs žmogus laikomas vos subrendusiu. Jis jau dažnai nebereikalingas globos, savarankiškai gali pelnyti sau duonos kąsnį, pats atsako prieš įstatymus ir reikale eina ginti savo valstybės nuo priešo, jam dažnai dar trūksta patyrimo.

Dvidešimties metų susilaukusi valstybė, — kas kita. Ji nuo pirmųjų savo dienų pašaukta eiti subrendusio organizmo pareigas ir pati gyvenime manytis.

Todėl jai dvidešimties metų amžius, pilnas įvairių praktinių egzaminų ir darbų, yra geros praktikos laikotarpis, kuriuo galima gerokai naudotis laukiant kitų, dar didesnių jubiliejų.

Įvairias sukaktuves minint, dažnai kalbama ir rašoma apie visokias Lietuvos kultūrines ir ekonomines įstaigas, apie pažangą, mokslus ir kt. Visa tai turėjo daug progų patirti ir pasaulis. Mažos Lietuvos vardas, pradžioje beveik nežinomas, ilgainiui vis labiau garsėjo. Ir šiandien apie Lietuvą šį tą yra girdėjęs jau ir tolimųjų kraštų gyventojas. Bet daugiausia esame girdėję mes, kuriems tenka gyventi ir veikti istorinėse vietose. Kiekviena šventė mums gyvai primena netolimą audringą praeitį ir šių dienų gyvenimą.

Dvidešimties metų Lietuvos gyvavimo faktas mums daug daugiau reiškia nei kam kitam. Savaime suprantama, kad Lietuvos valstybė yra didelis savigarbos jausmo šaltinis. Visi jaučiamės esą tos tautos žmonėmis, kuri sugeba be kieno kito pagalbos pati tvarkytis ir gyventi. Tiems, kurie nuolat turi kovoti dėl savo būvio, toks pasitikėjimas savimi gera priemonė gyvybei palaikyti. Tegul sau ne visa lietuvių tauta lygiai pažengė per dvidešimt metų. Tegul sau daug kur lietuviškas žodis buvo nuskriaustas, išvytas, pažemintas, net maldos namams netikusiu palaikytas, vis dėlto, matant paties tautos branduolio gražų augimą, kažkaip lyg daugiau prisirinko tų kartumo nuosėdų širdies gelmėse, iš kur savaime kyla dar didesnis negu paprastai susipratimo, atsispyrimo ir net pasididžiavimo jausmas. Net tolimiausiuose, nuošaliuose kampeliuose, kur jau, atrodo, viskas suvirškinta, kartais tvaksi kilnios lietuviškos sielos, pasak Vaižganto, slieko širdimi prisirišusios prie savos velėnos. Tokių jau niekas nesuvirškins, kad ir visas savo godaus pilvo liaukas paleistų į darbą. O dar taip neseniai visur buvo tuščia, nyku. Buvo žmonių, bet nebuvo žmogaus. Garsas, kad yra Lietuvos valstybė, pagimdė lietuvių tautai daug naujų žmonių, kurių negalima pamiršti, kad visi džiaugiamės savo tautos pažanga. Jie gimė visokiais būdais. Vieni raštą paskaitę, kiti su mokytesniais už save padraugavę, treti susirinkime paskaitos pasiklausę, ketvirti žavingos dainos garsais, oro bangomis iš pasienio atneštais, susižavėję, penkti gražių kalbų prisiklausę. Gimė ir gyvena. Jų tarpe šiandien nemaža yra jau nebe jauniklių, vėtytų ir mėtytų, kurie, gali švęsti savo atgimimo ar susipratimo jubiliejų. Prieš karą nebuvo nieko. Dabar nerasime parapijos kaimo, kur nebūtų sąmoningo lietuvio. Tai didelis laimėjimas, kuriuo reikia džiaugtis. Tie žmonės—tai ne parašai, kuriuos galima, kaip nori ir kad nori, plėšti ir naikinti. Skaitydamas laikraštį, klausydamas radiją, kur skelbiama pasauliui didelė lietuvių šventė, nenoromis imi lyginti su ta švente ir savo kampą, kurio dabar negali net tikruoju vardu pavadinti, o kur vis dėlto kai kuo galima džiaugtis ir didžiuotis ne tik mums, bet ir mūsų broliams, kitur gyvenantiems.

Akivara.

Lietuvos Pasiuntinybė Varšuvoje

Šiomis dienomis būdamas savo reikalais Varšuvoje, pasiryžau pamatyti Lietuvos Pasiuntinybę. Jos adresą žinojau, bet surasti buvo nelengva, nes, atvirai kalbant, Varšuvoje buvau atsidūręs pirmą kartą...

Iš tikro, pirmą kartą patekęs į kitą miestą, žmogus jautiesi kaip miške, o juo labiau, kai patenki į didesnį, negu Vilnius. Tuomet (vaikščiodamas pėsčias) turi budėti ir saugotis, kad nepaklystum, kad lakstančios mašinos tavęs neparblokštų ir kad kas tau kišenių neištuštintų...

Lietuvos Pasiuntinybę suradau. Pirmoji jos būstinė buvo dideliame Europos viešbutyje. Dabar nuo gegužės mėnesio yra persikėlusi į Košikovą gatvę, į visai naują namą (Nr. 14), kur įsitaisiusi labai gražiai, bet kartu ir kukliai. Kambariai išpuošti Vyties ir Lietuvos Prezidento Antano Smetonos paveikslais, Lietuvos žemėlapiais, lietuviško darbo kilimais ir Lietuvos krašto vaizdų paveikslais. Kambariai nedideli, bet jaukūs ir skoningai įrengti.

Pasiuntinybė užima du namo aukštus. Pirmame aukšte veikia konsularinis skyrius, kuris išduoda vizas ir išrūpina iš Lietuvos įvairius dokumentus. Antrame aukšte dirba visas kitas Pasiuntinybės personalas ir karo atstovybė.

Šiomis dienomis Pasiuntinybė susilaukė dviejų naujų tarnautojų. Atvažiavo iš Kauno *Karolė Požeraitė* (rašytoja, romano „Nusidėjėlė" autorė, ilgesnį laiką dirbusi Vidaus Reikalų Ministerijoje) ir *Kostas Noreika* (diplomuotas teisininkas, anksčiau apie porą metų dirbo Lietuvos konsulate Daugavpily, paskutiniu laiku dirbo centre — Užsienių Reikalų Ministerijoje). Pirmoji paskirta darbuotis Pasiuntinybėje, antrasis — konsulariniame skyriuje.

Dabar Pasiuntinybės personalas yra toks: 1) pasiuntinys ir įgaliotas ministeris *pulk. Kazys Škirpa*, 2) Pasiuntinybės patarėjas *dr. Antanas Trimakas*, 3) sekretorius *J. Povilas Kairiūkštis*, 4) karo atstovas (atašė) gen. štabo *pulk. Aloyzas Valušis* ir trys tarnautojos: *Birutė Avižonytė-Blažienė*, *Stefanija Stancikaitė ir Karolė Požeraitė*.

Konsuliarinio skyriaus: 1) Pasiuntinybės sekretorius ir šio skyriaus vedėjas *Antanas Andrašiūnas*, 2) *Vytautas Alseika* ir 3) *Kostas Noreika*. Be to, padedamąjį personalą sudaro du tarnautojai ir šoferis.

Šiuo metu pasiuntinys ir įgaliotas ministeris pulk. K. Škirpa yra išvykęs į Ženevą, kur dalyvauja kaipo Lietuvos delegacijos narys Tautų Sąjungos konferencijoje. Dabar Pasiuntinybėje jį pavaduoja dr. A Trimakas. Min. K. Škirpa sugrįš į Varšuvą spalių mėnesio pradžioje su savo šeima (žmona ir sūnumi), kuri iki šiol buvo pasilikusi Ženevoje. Sugrįžęs gyvens atskirame bute (Al. Ujazdowskie 17). Tai bus drauge reprezantacinės patalpos.

Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje ministeris KAZYS ŠKIRPA

Negalima aplenkti ir lietuvių spaudos atstovo Varšuvoje. Šias pareigas dabar eina *Stasys Leskaitis* (rašytojas, romano „Spūdai" autorius, pasirašęs Ivošiškio slapyvardžiu). Jis yra didžiausio Kauno dienraščio „Lietuvos Aido" specialus korespondentas.

Šiomis dienomis Varšuva buvo susilaukusi žymių kauniečių. Buvo atvykę Lietuvos seimo atstovai — Vidaus Reikalų Ministerijos Savivaldybės Departamento direktorius *Pranas Barkauskas* ir atst. *Vilušis* Jie dalyvavo tarptautiniame parlamentariniame kongrese. Be to, beveik tuo pačiu laiku Varšuvoje viešėjo Kauno dienraščio „Lietuvos Žinių" vyriausias redaktorius *Jonas Kardelis*.

Panašiai vienas kitas ir Varšuvos didikų nudūmia Kaunan. Sunkiau yra nuvažiuoti ir atvažiuoti tik paprastiems „miruoliams..." *Jis.*

LIUDO GIROS PAREIŠKIMAS

Porą kartų minėjome apie keistokus rašytojo Liudo Giros duotus lenkų spaudos atstovams pareiškimus, iš kurių galima buvo susidaryti įspūdžio, kad žinomas mūsų poetas paskutiniu metu bus gerokai pasikeitęs politiniu atžvilgiu. Ypač keistai ir tiesiog nesuprantamai atrodė L. Giros pareiškimas, kurį neseniai įsidėjo „IKC" ir prieš kurį mes straipsnyje „Žurnalo, Vaivorykštės" jubiliejus ir dabartis" griežtai pasisakėme.

Dabar „Lietuvos Aide" buvo įdėtas L. Giros pareiškimas dėl jo pasikalbėjimo su tariamuoju korespondentu. Laikydamiesi nešališkumo, L. Giros pareiškimą dedame beveik ištisai:

„Pagarsėjęs pirma priešlietuviškais išsišokimais krokuviškis „Iliustr. Kurjer Codzienny" savo 242 nr. š. m. IX. 2 d. išpūstai tuščia antrašte „Lenkų literatūra užkariauja Lietuvą" pradėjo kažkokio anonimio lenkų spaudos agentūros Ag. Pil. korespondento tariamą su manim pasikalbėjimą kultūrinio lietuvių—lenkų bendravimo klausimais. Gavęs pasiskaityti tą „pasikalbėjimą",turiu su pasipiktinimu pareikšti, kad visas tas „pasikalbėjimas" ir man įterpti ten ištisi sakiniai yra ne kas kita, tik prasimanymas bei falsifikatas.

Tiesa, vasaros metu buvo pas mane, į Lietuvos Rašytojų Draugijos patalpą, užėjęs kažkoks neaiškios tautybės (žydas, rusas, vokietis?) pilietis, pasivadinęs Rygos rusų spaudos bendradarbiu ir, nors lenkiškai ir nemokąs, taip pat kažkokios lenkų literatūrinės agentūros atstovas (tur būt, ir buvo toji Ag. Pil.) Baltijos kraštams. Tačiau jis nė pats nebandė daryti su manim kokio pasikalbėjimo (nė paišeliu neoperavo, o paskui „atkūrė" ištisus tariamus mano sakinius!), tik, pasikeitęs vienu kitu palaidu žodeliu, prašė supažindinti jį su kuo nors, kas galėtų nuolat jį informuoti apie Klaipėdos krašto gyvenimą (aš jam ir nurodžiau Klaipėdos spaudos kauniškį korespontą p. Jakužaitį). Užsiminus tik jam apie lietuvių ir lenkų literatūrų santykiavimą, aš jam tik teatsakiau, kad mes, lietuviai, ir labiausiai įtemptų santykių laikais lenkų literatūrai, kaip tokiai, ir kiek ji mūsų neužgaudavo, neturėjome neapykantos, priešingai, visais laikais darėme iš jos, palyginti, net perdaug vertimų, tuo tarpu kai iš lenkų pusės nebuvo ligšiol parodyta nė mažiausio, gali sakyti, noro susidomėti mūsąja literatūra. Ir dar, kaip lietuvių rašytojų geros valios maksimumo parodymą, pažymėjau lietuviškųjų eksponatų išsiuntimą „Kęstučio" autoriaus, dar V. Kudirkos išversto, Adomo Asnyko kūrybos parodon Varšuvoje. Rodant jam ypatingą domėjimąsi Klaipėdos krašto gyvenimu bei santykiais, nurodžiau jam į atsižymėtiną Ievos Simonaitytės romaną iš klaipėdiškių gyvenimo, kaip primoje eilėje verstiną į lenkų kalbą. Ir tiek. Visa kita „I. K. C. priraizgyta ir tariamai man primesta yra paties to korespondento prasimanyta".

BR. DOKŠAS. 2)

VIENGUNGIAI

— Nieko iš to nebus,—pastebėjo rąžydamasis. — Geriau pasekim kitą vakarą. Bet, brolyčiai, ne kvailas iš jo paukštelis, — pridėjo.

Motiejus sutiko su Justino planu ir įsakė jam viską aiškinti.

— Tesidžiaugia vyras gyvenimu, —pagalvojo Justinas, — Kvailių visur pilna, nes juos vaidinti ir protingi mėgsta. Tačiau geriausia kiekvienam būti savo laimės kalviu.

Kitą dieną buvo šeštadienis. Gražus, saulėtas rudens šeštadienis. Iš pietų dvelkė švelnus vėjelis, kurs bematant gėrė pasirodžiusius prakaito lašus. Ši diena niekuo nesiskyrė nuo seniai praėjusių dienų, nes ir Tomas triūsė virtuvėje, panosyje niūniuodamas kažkokią, niekur negirdėtą dainelę. Tomas retai būdavo linksmas, o dar rečiau dainuodavo, todėl jokio abejojimo nebuvo, kad jis jautėsi laimingas. Niūniavo vienas niekam negirdint, o vakarą, visiems namo sugrįžus, buvo toks pat paniūręs ir nepatenkintas, kaip ir visados. Jei ne maža nelaimė, dėl kurios Tomas labai supyko, nebūtų su juo jokios kalbos buvę. O nelaimę atnešė prisvilusi sriuba.

— Matyt, šeimininkė vesti užsinorėjo, — ironiškai pastebėjo Justinas.

Visi nusišypsojome, nors taip daryti ir nereikėjo. Juk užtenka užtikti bailų paukštį lizdą besisukantį — ir jis daugiau ton vieton nebeatskris. Matyt, ir Justinas suprato, kad jo pėdos jau užtiktos.

— Ir kodėl man nevesti?—pyktai pastebėjo.—Jūs man jokiu būdu nedrausit!

Tomas širdo. Dar nekuomet tokio pikto nebuvome matę.

Pavakarieniavę nuėjome miegoti, tik Justinas atsisėdo prie lango ir žvelgė į vakaro sambrėškį, klaidžiodamas beribių minčių plotuose.

Iš kaimo sklido armonikos garsas. Retkarčiais nustelbdavo jį vyrų ir moteriškų balsų sutartinė. Justinui taip ilgu ir liūdna kažko pasidarė, tartum tėvo ar motinos netekus. Taip, jau išgyveno vieną ir kitą smūgį, tačiau toks liūdesys tik pirmą kartą gyvenime. Miršta visi, kiekvienas žino, kad anksčiau ar vėliau mirti turės, tačiau sėdėti be tikslo užsidarius kambaryje ir vengti susitikti su žmonėmis, laikantis kažkokio aklo ir kvailo nusistatymo, nė vienam nepridera. Ir laukė Justinas, kad tik greičiau išeitų Tomas, kad tik greičiau ir jis pats išeiti galėtų.

Jau visai sutemus sugirgždėjo durys į lauką ir sušlamėjo tylūs, bet greiti žingsniai pro namą. Tomas išėjo.

Išėjo ir Justinas. Ne Tomo vytis ir Motiejaus įsakymo vykdyti, bet savo keliu — tiesiai į Vadeikių sodybą.

Seniai jau ilgisi jos, kiekvieną laisvą valandą ją svajoja, šimtus kartų per dieną jos tėviškėn žvelgia. Juk paskutiniuoju metu retai su ja besusitinka, o ir susitikę neranda progos atvirai ir nuoširdžiai pasikalbėti.

Justinas gerai žino, kad Nastutė jį myli, žino ir jį mylima esanti, tik kartą padaryta kvailystė, tartum savižudžio vėlė, kasdieną sekioja, neleisdama klausyti širdies balso. Taip, kvailystė, kurią šiandien sunku atpirkti. Kvailai išmesti pinigai neduoda ramumo. Nėjau tam buvo taupyta, kad už pinigus nusipirktų nuolatinį skundą ir kad būtų ko gailėtis? Ir kas juos šiandien grąžins? Gerai žino, kad Motiejus laukia, kada visi išbėgios ir jis vienas pats liks gyventi.

Skubiai žengia Justinas į Vadeikių sodybą. Pabudins, prikels iš miego Nastutę, pasikalbės su ja nuoširdžiai, ir bus už vis ramiausia. Juk Nastutė kaskart darosi labiau viliojanti, rodos, gražesnė ir meilesnė. Dažnai įsivaizdavęs primena kiekvieną jos žodį, mato kiekvieną žvilgsnį. Nepyks ji, kad taip vėlai Justinas atėjo, nes dar niekuomet nėra pykusi. Ne, juk Nastutė apskritai nemoka pykti — ji moka tik kitą linksminti ir juokintis.

Justinas perlipo tvorą į Vadeikių sodybą ir pasuko per kiemą į namą. Užpakaly sušlamėjo lengvi žingsniai.

— Justinai, tai tu?

Justinas atsigrįžo. Užpakalyje buvo Nastutė. Lieknas liemuo vos buvo įžiūrimas nakties tamsoje. Jis ją pažino iš balso.

— Taip,—atsakė eidamas į ją.— Pas tave atėjau. Dovanok, kad taip vėlai.

Sveikinantis jį šypsojosi. Norėjo Justiną erzinti.

— Negerai, kad naktimis trankytis pradedi. Tokių aš nemyliu,—pastebėjo tyčia. — Na, bet tau dovanoju.

Abu šypsojosi. Kažkokia netikėtos laimės banga užliejo krūtinę. Justinas nieko neatsakė, tik jo tylėjimas daugiau reiškė už šimtus žodžių, šiaip sau iš lūpų išskridusių.

—o—

Gretimame Šarkų kaime buvo gegužinė. Paskutinė gegužinė šiais metais. Netrukus juk prasidės rudens lietūs, kiekvienas stengsis pasislėpti kur nors jaukiame kambary, kampelyje ir nekišti be reikalo nosies į lauką. Svarbiausia — per vasarą jaunieji susibičiuliauja, maloniai praleidžia ištisas vakarų valandas ir net įsimyli, o žiemą ir rudenį, kada oras verčia kiek galima šilčiau apsirengti ir į kuprą riesti ima, kiekvienas pradeda ieškoti jaukesnio ir malonesnio kampelio namuose. Įsimylėję dažnai prisimena prabėgusias valandas ir galvoja, kuriuo būdu būti kartu dabar, kai visa gamta tokia šiurkšti, kai nebėra progos pasimatyti plačiuose laukuose ir vaikščioti lygiaisiais vieškeliais, praleisti malonų laiką. Taigi ir prasideda piršlybos, o močiutėms kraičio ruoša.

Gegužinėje visi šoka, visi užmiršta laikrodžio pasižiūrėti. Jų tarpe sukasi ir Tomas. Jis šoka su Kalnėnų Agota gražiau už visus kitus. Šokdamas net juoką iškrėsti moka ir kitų dėmesį į save atkreipia. Agota patenkinta šypsosi ir dar labiau glaudžiasi prie atlapotos Tomo krūtinės.

Tomas keikia ir kartu džiaugiasi pats savimi. Ten, viengungių ūkyje, turi virti pietus, vakarienę ir pusryčius, bet kuo jis kitoks už kitus? Kodėl kiti gali linksmintis, o jam nepridera?

— Spiaut į visus nusistatymus ir vaikiškas užgaidas! — dažnai virdamas pietus pagalvoja. — Visos moterys geros, tik reikia mokėti jas pažinti. Bet, pagaliau, juk jos moterys—silpni padarai, todėl dažnai kvailai ir elgiasi... — ir Tomas nusišypso. Tais atvejais jam malonus kiekvienas darbas — juk vyrėju būti labai garbingas darbas, garbingesnis už bet kurį kitą.

(B d.).

Spaudos atstovų konferencija Mokyklų Kuratorijoje

Prasidedant naujiems mokslo metams, Vilniaus Apygardos Mokyklų kuratorius p. Godeckis šio mėn. 7 dieną sukvietė į konferenciją visų Vilniuje išeinančių laikraščių atstovus. Paskirtą valandą kuratorijos konferencijos salėje susirinko gerokas lenkų, lietuvių, gudų, rusų ir žydų spaudos atstovų būrys. Susirinkus visiems kviestiesiems, konferencija prasidėjo kiek po 17 valandos.

Konferenciją atidarė patsai p. kuratorius ir ilgesnėje kalboje apibūdino Vilniaus apygardos pradžios, vidurines ir profesines mokyklas. Iš p. kuratoriaus pranešimo ir iš pateiktų statistinių davinių galima susidaryti tikslus mokyklų vaizdas.

1937-38 mokslo metais Vilniaus apygardoje buvo 6.071 pradžios mokyklų klasė (kambariai), iš kurių nuosavių yra 2.567 ir 3.504 nuomuojami. P. kuratorius ta proga pareiškė, kad nuomuojami butai, ypač kaimuose, dažniausiai yra ankšti ir higienos reikalavimų nepatenkina.

Skirstant mokyklas laipsniais, praėjusiais mokslo metais buvo: I laipsnio (vieno skyriaus)—2.714, II laipsnio (trijų skyrių) — 358 ir III laipsnio (šešių skyrių) — 255. Vadinasi, Vilniaus Apygardos Mokyklų Kuratorijoje 1937-38 metais buvo iš viso 3.328 valstybinės pradžios mokyklos. Jas lankė 398.578 vaikai.

Vilniaus kuratorijos ribose tais metais buvo 282 privatinės pradžios mokyklos (109 lenkiškos, 166 žydiškos ir 7 lietuviškos), kurias lankė 29.326 vaikai.

Turint galvoje, kad Vilniaus kuratorijos ribose mokyklinio amžiaus vaikų buvo 497.493, tai išeina, kad 1937-38 metais jokių mokyklų nelankė 78.610 vaikų, kas sudaro 15,7%.

Vėliau, diskusijų metu paaiškėjo, kad, didinant kasmet pradžios mokytojų etatus, nelankančių jokių mokyklų vaikų skaičius tolygiai galės mažėti 4%.

Mokytojų valstybinėse pradžios mokyklose darbavosi iš viso 6.486. Pernai buvo pareikalauta 630 naujų etatų, o gauta — 246. Mokyklose dirba daugiau moterų (63%), negu vyrų (27%).

Kuratorijos žinioje 1937-38 m. metais buvo 26 valstybinės gimnazijos (16 koedukacinių, 6 vyrų ir 4 moterų) ir 22 liciejai (koed. 12, vyrų 6 ir moterų - 4). Visose gimnazijose ir liciejuose, išskyrus gudų gimnaziją (ji yra Slovackio valstybinės lenkų gimnacijos filija) Vilniuje, visi dalykai buvo dėstomi lenkiškai.

Mokinių gimnazijose buvo 7.402, liciejuose—700.

Privatinių gimnazijų Vilniaus kuratorijos ribose buvo 33 (turinčių teises—20). Iš jų 24 koedukacinės, 4 vyrų ir 6 moterų. Šiose gimnazijose mokėsi 5.272 mokiniai. Liciejų buvo 20 (turinčių teises - 13). Mokinių juose buvo - 331.

Dėstomosios kalbos atžvilgiu, privatinės gimnazijos ir liciejai taip skirstomi: 27 gimnazijose ir 14 liciejų buvo dėstoma lenkiškai, vienoje gimnazijoje ir viename liciejuje - *lietuviškai*, vienoje gimnazijoje ir viename liciejuje - rusiškai, vienoje gimnazijoje ir viename liciejuje žydiškai ir trijose gimnazijose bei liciejuose - hebbraiškai.

Iš eilės p. kuratorius apibūdino organizuojamus pedagogiumus (vietoj buvusių mokytojų seminarijų), profesines mokyklas ir užmokyklinio švietimo reikalus.

Po to spaudos atstovai buvo pavaišinti juodąja kava. Čia įvyko antra konferencijos dalis - paklausimai.

Pirmas atsiliepė dienraščio „Kurjer Powszechny" vyriausias redaktorius p. Sviencickis, paklausdamas, kokioje padėtyje yra lietuvių mokyklos. Gudų spaudos atstovas p. Klimavičius paklausė apie gudų mokyklas.

Į šiuos paklausimus atsakė pradžios mokyklų skyriaus viršininkas p. Griglevskis, oficialiai apibūdindamas privatinių lietuvių mokyklų skaičiaus mažėjimą. Podraug kalbėtojas pareiškė, kad vietoj uždarytų „Ryto" mokyklų esančios steigiamos valstybinės lietuviškos ir pusiaulietuviškos mokyklos, kurių šiuo metu Vilniaus kuratorijos žinioje esą apie 50 ir gal dar šis skaičius kiek padidėsiąs.

Tolimesnės diskusijos metu, šalia paklausimų, liečiančių lenkiškas mokyklas, kelis kartus buvo iškeltas lietuviškų mokyklų reikalas. Pavyzdžiui, buvo paklausta, kaip yra lietuviškose pradžios mokyklose su lietuvių kalbos programa ir vadovėliais. Pradžios mokyklų skyriaus viršininkas p. Griglevskis papildomai paaiškino, kad lietuvių kalbos programos reikalu buvo susirūpinta jau 1933 metais. Bet vėliau, tobulinant bendrą programą, buvo susilaikyta ir dėl lietuvių kalbos programos, kuri dabar norima pateikti švietimo ministerijai.

Kas dėl vadovėlių, tai I ir II skyriams yra jau išleisti, III skyriui jau baigiamas spausdinti ir artimiausiu metu bus atiduota mokykloms. IV skyriaus vadovėlis esąs rengiamas spaudai ir 1939 metais balandžio mėn. bus svarstomas komisijoje ir po to atiduotas spaudon.

P. viršininko nuomone, lietuvių kalbos vadovėlių leidimas todėl vykstąs lėtai, kad medžiaga rinkti tenka labai atsargiai, nes nenorima duoti tų pačių skaitymų, kurie yra lenkų vadovėliuose, nes tada mokiniai abiem kalbom turėtų išeiti tuos pačius dalykus.

Vidurinių mokyklų skyriaus viršininkas p. Liubojackis atsakė dėl Vytauto Didžiojo gimnazijos teisių, pabrėždamas, kad kuratorija esanti pripažinusi gimnazijai du mokytojų etatus ir šiemet pavasarį leidusi 8-klasės mokiniams laikyti brandos egzaminus valstybinėj komisijoj. Dėl teisių gimnazijai, tuo tarpu nieko tikro nežinia.

Paklausus, ar Kuratorija nemananti atšaukti savo parėdymo, kuriuo stojantiems į Vytauto Didžiojo gimnaziją yra įvesti „Tautybės liudymai", atsakė patsai p. kuratorius, pranešdamas, kad šis klausimas esąs svarstomas Švietimo Ministerijoje.

×

Baigiantis paklausimams, p. kuratorius prašė spaudos atstovus bendradarbiauti su mokyklų valdžia, auklėjant jaunimą ir saugojant jį nuo viso blogo.

R. M.

Karinės Europos pajėgos

Visos Europos valstybės, pradedant mažomis ir baigiant didžiausiomis, nors viešai kalba apie taiką, bet tylomis ruošiasi karui. Kiekviena tvirtina, kad nenori kariauti, kad būsimas karas, tai Europos pražutis. Tačiau kiekviena tuo pačiu metu krauna į sandėlius įvairiausius karo pabūklus, maisto išteklius, tiesia kelius ir, kas svarbiausia, kuo greičiausia ruošia, mokslina kariuomenę. Reikia pažymėti ir tai, kad kiekviena valstybė didina kariuomenę. Nekalbant jau apie įvairiausias, dažnai nekaltais vardais pavadintas kariškas jaunimo organizacijas, kurių kiekvienoje valstybėje rasime po keletą, daugelis valstybių moka surasti įvairių pretekstų ir po jų priedanga didina oficijalią kariuomenę. Pavyzdžiui, bolševikai išgalvojo tokią nekaltą priedangą: agitatoriai per kareivių mitingus ragina kareivius, kurių tarnyba jau baigiasi, kad jie liktų tarnauti dar vienerius metus kaip savanoriai. Kadangi bolševikai visus raginimus jau įpratę laikyti įsakymais, tai, žinoma, „audringai" nutaria likti. Vokiečiai vėl sugalvoja manievrus, į kuriuos pašaukia net Didžiajame kare dalyvavusius kareivius ir laiko juos kelius mėnesius. Kas gali žinoti, ar pasibaigus manievrams grįš visi namo, ar gal didesnė jų dalis liks kareivinėse.

Prisižiūrėję Europos valstybių gyvenimui matome, kad visos valbės tokiu smarkumu ruošiasi karui, lyg jis jau ryt, poryt prasidėsiąs. Net ir tos valstybės, kurios paskelbė neutralumą ir kurioms neutralumas visų užinteresuotų valstybių yra garantuotas (pav. Belgija, Šveicarija), nepasitiki garantijoms ir ginkluojasi.

Nors šiandien vyrauja nuomonė, kad būsimame kare svarbiausį vaidmenį vaidins lėktuvas, tankai ir bendrai motorizuotos karinės pajėgos, tačiau manoma, kad didelės armijos negalės pavaduoti motoriniai pabūklai. Pažvelkime, kokias armijas šiuo metu turi paruošusios Europos valstybės ir kiek galėtų sumobilizuoti karo metu.

Sovietų Rusija, didžiausia Europos valstybė, turi dabar 165 milijonus gyventojų. Taikos metu ji laiko 2 milijonus kariuomenės (Rusija Didžiojo karo metu buvo sumobilizavusi 17 milijonų kareivių). Dabar, kaip minėta, Sovietų Rusija kariuomenę didina labai intensyviai ir skubiai. Maršolas Vorošilovas yra pasakęs, kad Sovietai karo metu galės sumobilizuoti 30 milijonų karių.

Antra karingiausia, šiandien didžiausią nerimą kelianti Europos centre didžiausia valstybė — Vokietija, prisijungus Austriją, turi apie 74 milijonus gyventojų. Per Didįjį karą ji pašaukė visus ginklą vartoti sugebančius vyrus ir po didelių pastangų surinko iš viso 13 milijonų kovotojų. Taikos metu Vokietija dabar laiko 1 milijoną kareivių. Karo metu, žinovų tvirtinimu, nesunkiai galėsianti sumobilizuoti apie 10 milijonų vyrų.

Anglija, neskaitant Azijos, Afrikos, Amerikos ir Australijos kolonijų, turi apie 50 milijonų gyventojų. Prieš Didįjį karą laikė visai nedidelę kariuomenę. Dėl to ir buvusio karo metu, palyginti, negalėjo sumobilizuoti didesnio skaičiaus karių. Vis dėl to karo metu buvo surinkusi $6\frac{1}{2}$ milijono kovotojų. Dabar, nuo 1934 metų anglai intensyviai didina ir medernizuoja visas karines pajėgas. Taikos metu laiko 250.000 kareivių, o karo metu, neskaitant kolonijų kariuomenės, galės sumobilizuoti apie 8 milijonus karių.

Prancūzija po Didžiojo karo nelabai rūpinosi armija. Bet vokiečiams pradėjus smarkiai ginkluotis, ir ji sukruto. Turėdama 41 milijoną gyventojų, Didžiojo karo metu labai sunkiai galėjo sumobilizuoti $8\frac{1}{2}$ milijono karių. Taikos metu laiko 500.000 kariuomenę, o karo metu nesunkiai galės sumobilizuoti 7 milijonus. Taigi skaitlingumo atžvilgiu savo didžiausios priešininkės—Vokietijos negalės prilygti. Bet prancūzai turi nemeža ir gerai paruoštą kolonijų kariuomenę, kuri Didžiojo karo metu Prancūzijoje kariavo labai narsiai.

Stipri yra ir Italija. Ji turi 44 milijonus gyventojų. Didžiojo karo metu buvo sumobilizavusi 5 milijonus kovotojų. Musolini Italijos kariuomenę žymiai padidino ir pataisė ją karingumo atžvilgiu. Karo metu ji turėjo blogą vardą, o dabar sakoma, kad jau daug geriau paruošta. Be to, labai gerai apginkluota, ypatingai gera karo aviacija. Taikos metu italai turi 600.000 kariuomenę, o karo metu, kaip tvirtina Musolinis, galės sumobilizuoti 8 milijonus.

Dabar pagarsėjusi Čekoslovakija, turi 17 milijonų gyventojų ir taikos metu laiko 150.000 kariuomenės, o per karą nesunkiai sumobilizuos $2\frac{1}{2}$ milijono labai gerai apginkluotos ir paruoštos kariuomenės.

Be čia minėtų ir kitų valstybių, lieka Rumunija, turinti 10 mil. gyventojų ir 145.000 kariuomenės, kuri per karą galėtų surinkti 2 mil. karių. Jugoslavija turi 15 mil. gyventojų ir laiko 120.000 karių, o karo metu sumobilizuos $1\frac{1}{2}$ mil.

Mažųjų valstybių grupė: Vengrija, Belgija, Portugalija, Graikija, Švedija Bulgarija, Danija, Norvegija, Albanija, Olandija ir Šveicarija turi kartu 63 milijonus gyventojų ir gali surinkti apie 7 mil. karių. Ir galutinai Lietuva, Latvija, Estija ir Suomija turi apie 11 mil. gyventojų ir gali sumobilizuoti apie $1\frac{1}{2}$ mil. karių.

Taigi visos Europos valstybės karo metu gali sumobilizuoti apie 87—90 iki 100 milijono karių. *J.*

• KORESPONDENCIJOS •

Ratnyčia, Gardino apskr. *Žmonių rūpesčiai.* Dabar čia jau nebėra nei Liet. Šv. Kazimiero d-jos skyrių, nei „Ryto" d-jos skaityklų uždaryta. Dabar vietos lietuvių gyvenimas pasidaręs žymiai kitoks Įpratę organizuotai dirbti, lavintis, šviestis ir bendromis jėgomis gerinti savo dvasines ir medžiagines gyvenimo sąlygas, vietos gyventojai dabar ir vėl norėtų turėti savo lietuviškas organizacijas, mokyklas, skaityklas ir kt. Ryšium su tuo jie šiomis dienomis parašė ir nusiuntė ministeriui pirmininkui ir vidaus reikalų ministeriui gen. Slavoi-Skladkovskiui memorialą, kuriame šį reikalą nušvietė plačiai.

— Daug rūpesčių turi vietos gyventojai ir su savo vaikų mokymu ir auklėjimu. Nuo š. m. rugsėjo 1 d., iškėlus iš vietos valstybinės mokyklos mokyt. Viščinienę, vėl kyla klausimas, koks bus naujas mokytojas, kiek jis mokės lietuvių kalbos, iš antros pusės ryžtamasi reikalauti, kad mokykloje vaikai maldą kalbėtų lietuvių kalba, kad lietuvių kalba būtų vartojama bent kaip padedamoji dėstant ir kitus dalykus.

— Vietos jaunimas pastaruoju metu daug susirūpinimo rodo sportu. Nors visą savaitę sunkiai dirba vis dėlto šventomis dienomis turi laiko ne tik atsilsėti, bet taip pat ir pasisportuoti, drauge pažaisti. Per visą vasarą, tur būt, nebuvo dėr nė vieno šventadienio, kuriame jaunimas būtų nežaidęs tinklainio. Šia proga reikia pažymėti, kad čia yra geros sportui medžiagos, tik reikia tinkamai ji apdirbti. Jau dabartiniu metu tinklainiu gana gerai žaidžiama. Gaila tik, kad šiuo taip lengvu, smagiu ir visiems prieinamu žaidimu mažai domisi mergaitės.

— Be tautinių ir kultūrinių yra dar ir ekonominių rūpesčių. Viena, žymi dalis Ratnyčios laukų norima priskirti prie Druskininkų ir išskirstyti aikštėmis namams statyti. Aišku, kad patys gyventojai namų pastatyti negalės, nes per daug vargingai gyvena. O tokiomis aikštėmis išskirstyta žemė neapsimokės įprastu būdu dirbti. Tad vienintelė išeitis — parduoti savo tėvų žemę, vienintelį visos šeimos realų pagrindą. To bijodami, vietos gyventojai deda pastangas, kad jų žemė nebūtų priskirta prie Druskininkų, o liktų taip kaip buvo. — Antra, Ratnyčios laukus supa valdiški miškai, per kuriuos reikia eiti ir važiuoti į savo laukus. Nuo neatmenamų laikų vietos gyventojai taip ir darydavo. Tuo būdu Ratnyčios laukams valdiškuose miškuose priklausė vadin. „służebności". Bet štai šiemet valdiško miško administratoriai ėmė vesti į Ratnyčios laukus kelius. Susidaro tokia padėtis, kad į savo laukus reikia skristi orlaiviu. Pradžioje buvo mėginta šį reikalą spręsti geruoju. buvo kreiptasį į Druskininkų „nadleśną", bet šis ir kalbėti nenori. Dabar pradedama dėl kelių bylinėtis, kurie jau vien pagal įsisenėjimo teisę priklauso Ratnyčios gyventojams, o dabar jie norima užtverti. Aišku, bylą laimės vietos gyventojai. Bet kiek tai jiems kaštuos, kiek reikės prakaito išlieti, kad galima būtų advokatą pasamdyti ir apmokėti, be kurio jokioj byloj, o ypač šioj, sodžiaus žmogus negali žengti nė vieno žingsnio.

Vietinis.

Mickūnai, Vilniaus-Trakų apskr. *Naujas policijos komendantas.* Mickūnai—nedidelis bažnytkaimis. Jame veikia valsčiaus, pašto ir policijos įstaigos. Miestelis dabar tvarkomas, plečiamas.

Dabar Mickūnai yra susilaukę naujo policijos komendanto, kuris atkeltas čia iš Adutiškio. Tai plačiai žinomas *Stasys Liutkevičius,* kilimo iš Seredžiaus. Jis yra buvęs policijos komendantu Daugėlišky, Tverečiuje ir paskiausiai — Adutišky. Kaip mokąs lietuvių kalbą, jis tose lietuviškose vietose buvo laikomas ilgesnį laiką. Dabar komendantas St. Liutkevičius gavo vietą jau nebelietuvių gyvenamąjame valsčiuje.

Tiesa, ir šiame valsčiuje lietuviškumo žymės dar nėra išnykusios. Tai rodo, kad ir tokie kaimų pavadinimai: Darželiai, Skaisteriai, Gaidukai ir kt. Bet lietuviškai kalbančių ten jau nebėra. *L.*

Neravai, Gardino apskr. *Tardė.* Šių metų birželio 22 d. pas vietos lietuvį gyventoją Kazį Kalpoką buvo padaryta krata, po kurios Kazys Kalpokas ir jo brolis Jonas Kalpokas buvo suimti. Po kelių dienų Jonas Kalpokas buvo paleistas, o Kazys Kalpokas dar ir dabar tebelaikomas kalėjime.

Atsižvelgdami į tai, kad Kazys Kalpokas yra silpnos sveikatos, Neravų kaimo gyventojai, remdamiesi K. P. K. (Kodeks Postęp. Karn.) 173 str., parašė Gardino apygardos teismui prašymą, kad Kazys Kalpokas būtų iš kalėjimo paleistas, ir sutiko duoti užstatą.

Ryšium au tuo š. m. rugsėjo 2 d. į Miesto teismą Druskininkuose buvo pašaukti ir ištardyti 8 Neravų kaimo gyventojai, kurie yra pasirašę minėtą prašymą.

Pasirašęs.

Šutos, Pabradės valsč. *Deklaracijos.* Šio kaimo lietuviai gyventojai iki šiol savo vaikus mokė namie, vadinamuoju naminiu mokymu. Pakakdavo tik apie tai pranešti atitinkamomis deklaracijomis, kurias primdavo arčiausiai esamos valstybinės pradžios mokyklos mokytojas. Žmonės manė, kad ir šiemet bus panašiai. Bet šiemet Danilų mokyklos mokytojas Važikauskas tokių deklaracijų nepriėmė, sakydamas neturįs teisės. Žmonės kreipėsi inspektoratan, prašydami, kad jų vaikai ir šiemet galėtų mokytis namie, nes Danilų mokykla esanti per toli ir ten nemokinama lietuviškai.

Kaip matyti, vaikų mokymo atžvilgiu šutiečiai yra susipratę lietuviai. Tik gaila, kad *šio kaimo lietuviai neprenumeruoja laikraščių.* Tai didelis atsilikimas. Reikia tikėtis, kad taip bus neilgai ir jie išsirašys nors vieną lietuvišką laikraštį.

Dziegas.

Dūkštas. *Misijos.* Dūkšto parapijoje yra dvi bažnyčios: Dūkšto dvare sena parapijinė ir Dūkšto miestelyje mokyklų prefekto kun. Stupkevičiaus pastatyta bažnyčia. Pirmoje pamokslai ir pamaldos būna lietuviškai, antroje — lenkiškai.

Praėjusio mėnesio pabaigoje Dūkšto miestelio bažnyčioje buvo misijos, kurias vedė du kažkokie vienuoliai. Į misijas buvo sukviesta visa Dūkšto parapija, vadinasi, ne vien lenkai, bet ir lietuviai. Tačiau misijos buvo vedamos vien lenkų kalba. Daugelis žmonių, o ypač kaimų moterėlės vienuolių sakomų pamokslų nesuprato.

Dūkšto parapijinėje bažnyčioje daroma kitaip. Ten panašiais atsitikimais ir per atlaidus būna sakomi pamokslai ir lenkų kalba.

Naujieji Trakai. *Nori panaikinti Kauno gatvės pavadinimą.* Naujų Trakų miesto viena gatvė iki šiol turėjo Kauno miesto pavadinimą. Tai nuo senų neatmenamų laikų įsigyvenęs pavadinimas. Bet štai šiuo metu Naujų Trakų miesto valdybai toks gatvės pavadinimas pasidarė „negražus", ir ji nutarė jį pakeisti „gražesniu", pavadindami tą pačią gatvę Karajimų gatve.

Tačiau aiškėja, kad Naujųjų Trakų gyventojai galvoja kitaip, negu jų miesto ponai. Jie šiomis dienomis nusiuntė Vilniaus-Trakų apskrities storastai protestą, kuriame reikalauja Kauno gatvės pavadinimą palikti. Protestą pasirašė 500 žmonių. *Trakietis.*

Kuriems rūpi mūsų krašto lietuvių visuomenės reikalai ir lietuviškos spaudos palaikymas,—kviečiame išsirašyti dažniausiai leidžiamą Vilniaus lietuvių laikraštį — „Aidą".

VILNIAUS KRONIKA

Iš uždarytų lietuviškų draugijų

Kaip žinia, prieš mėnesį laiko sukeisti yra uždarytųjų Vilniaus lietuviškųjų draugijų valdiški kuratoriai. Lietuvių Mokslo Draugijos kuratoriui adv. Venslavskiui pasitraukus, jo vieton paskirtas Liet. šv. Kazimiero ir Vilniaus ir Švenčionių „Rytų" draugijų kuratorius adv. Vilianovskis. Kad jam būtų lengviau kuratoriauti, Liet. šv. Kazimiero draugija iš jo paimta ir pavesta Liet. Labdarybės draugijos likvidatoriaus p. Juliaus Švedo globai.

Adv. Vilianovskis gyvena Varšuvoje, todėl jo pareigas atlieka Liet. Mokslo Draugijoje ir Vilniaus ir Švenčionių „Rytuose" Vytautas Matuševskis, kuriam talkinėja Dubickis ir kažkokia panelė.

Tačiau Liet. Mokslo Draugija naujam kuratoriui galutinai dar neperduota, nes ant jos patalpų durų dar tebėra adv. Venslavskio antspaudai, o šalia jų prispausti yra Vilniaus Miesto Storastijos antspaudai. Anksčiau Liet. Mokslo Draugijoje ateidavo darbuotis keli asmens, dabar — nė vienas. Jos reikalai atliekami „Ryto" daugijos raštinėje.

Viešėjo Vilniuje

Šiomis dienomis į Vilnių yra atvykęs iš Kauno stud. korporacijos „Vilnijos" pirmininkas ir žurnalo „Naujosios Romuvos" bendradarbis Antanas Vengrys. Be to, praėjusią savaitę pravažiuodami porą dienų Vilniuje viešėjo Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto prof. Albinas Rimka, žurnalistai Oškinis, Kasakaitis ir valdininkas Kazys Šadauskas su žmona. Ponai Šadauskai buvo atsilankę ir „Aido" redakcijoje.

Sukonfiskavo „Viln. Žodį"

Vilniaus Miesto Storastijos sprendimu praėjusią savaitę sukonfiskuotas paskutinis „Vilniaus Žodžio" numeris už vedamąjį straipsnį ir už korespondencijas.

Vien planai ir planai

Vilniaus Miesto Biuras (Biuro Urbanistyczne) turi nepaprastai daug sumanumo ir iniciatyvos. Jis amžinai planuoja ir planuoja. Čia, žiūrėk, sugalvoja paminklą toje ir toje miesto vietoje pastatyti, ten aikštę pertvarkyti, gatvę ištaisyti, miesto parką įrengti ir t. t. Ir jis savo planus vykdo „kaip iš pypkės". Pavyzdžiui, jo nurodymu prieš keletą metų pradėtas statyti Adomui Mickevičiui paminklas dar ir šiandien žmonėms rodomas (Ožeškienės aikštėje) atskirais to paminklo gabalais, kurie gal greičiau sulys į žemę, negu kada nors sudarys paminklą. Taip pat nebe jo žinios tvarkoma ir katedros aikštė. Ir čia darbas eina „sklandžiai". Dar gegužės mėnesį tą aikštę kai sukasė, kai privežė akmenų, tai dar ir dabar duoda žmonėms gerėtis „sėkminga" to darbo pradžia.

Neužbaigęs visos eilės suplanuotų ir pradėtų darbų, Miesto Biuras vėl pasiruošė paruošti naują planą, pagal kurį visas Vilniaus miestas būsiąs suskirstytas net į šešias atskiras sritis, kurių kiekvienai norima pritaikinti skirtingi reikalavimai statant namus ir įvedant bet kokias naujienybes.

Piketuojami žydų knygynai

Mokslo metams prasidėjus, Vilniaus knygynuose pasidarė didesnis judėjimas.

Tačiau ne visuose. Kad žydų knygynai mažiau turėtų pirkėjų, prie jų kasdien stovi vadinamieji pikietininkai, kurie trukdo į knygynus įeiti ir kaišioja lapelius su nurodymais, kur yra knygynai krikščionių. Būna ir susirėmimų. Pav., lenkų laikraštis „Słowo„ rašo, kad rugsėjo 9 d. tokių susirėmimų buvo keliose vietose. Nepaklusnius pirkėjus „pikietininkai" net apipildinėję suodžiais. Literatų gatvėje per susirėmimus su „pikietininkais" buvo suimtas vieno žydo knygyno savininkas ir buvo uždarytas jo knygynas. Bet vėliau po tardymo tas žydas buvo paleistas.

Dėl spaudos atstovų konferencijos lenkų teatre

Po žinomų kovo mėnesio politinių įvykių Vilniaus lenkų teatras pirmutinis pasiūlė užmegsti su Lietuvos teatrais kultūrinius santykius. Atrodė, kad lenkų teatralams kultūrinis bendradarbiavimas su Lietuvos visuomenė rūpi labiausiai. Deja, gyvenimo pavyzdžiai rodo ką kita. Lenkų teatro vadovybė žino tik, kad lietuviai gyvena Lietuvos valstybėje, o apie Vilniaus lietuvius ji gal nė girdėti nenori. Kaip pavyzdį galima būtų nurodyti Vilniaus spaudą. Kiek mes atmename, Vilniaus lenkų teatrai palaikydavo santykius tik su lenkų spauda, o vietos lietuvių spaudą visuomet ignoruodavo. Štai kad ir šio mėnesio 9 d. Vilniaus lenkų Didžiajame teatre buvo sušaukta vietos spaudos atstovų konferencija, apie kurią Vilniaus lietuvių spauda sužinojo tik iš lenkų laikraščių. Ir tokiu būdu lenkų laikraščių tvirtinimas, kad „konferencijoje dalyvavo visos Vilniaus spaudos atstovai", yra netikslus, nes visą vietos spaudą vien lenkų laikraščiai negali atstovauti.

Šį faktą pastebėdami, mes norime ne kažką atsiekti, bet tik pažymėti Vilniaus lenkų teatro direkcijos aiškų nenuoseklumą.

Dar apie tautos šventę

Kauno laikraščiai plačiai aprašo rugsėjo 8 d. visoje Lietuvos Valstybėje iškilmingai švęstą tautos šventę. Jie pažymi, kad šventės įspūdį žymiai sustiprinęs Lietuvos kariuomenės kūrėjų ir savanorių kongresas, kuriame dalyvavę daugiau kaip šeši tūkstančiai žmonių. Po iškilmingų pamaldų karo aerodrome, pražygiavus kariuomenės pulkams, ėjo buvę savanoriai, padalinti į keturius pulkus. Kartu žengė aukšti valdininkai, teisėjai, advokatai, gydytojai, mokytojai ir prasti kaimiečiai ir miestų darbininkai. Vieni buvo uniformuoti, kiti apsirengę naminio darbo drabužiais. Savanorių eiseną lydėjo audringi publikos plojimai, šauksmai valio ir beriamos gėlės.

Parado žiūrėjo tūkstantinės minios žmonių. Prieky buvo Valstybės Prezidentas, vyriausybė, daugelio valstybių diplomatai ir karo atstovai, jų tarpe ir Lenkijos pasiuntinys Charvatas su pulk. Mitkevičium.

Didelės iškilmės buvo ir Klaipėdoje. Ten dalyvavo ministeris pirm. kun. Vl. Mironas, gubernatorius Kubilius, direktorija, kitų valstybių konsulai, vietos kariuomenė, organizacijos, mokyklos ir minios šiaip žmonių.

Šios tautos šventės proga Valstybės Prezidento malone paleista iš kalėjimų daug kalinių. Be to, visa eilė Lietuvai ir lietuvių tautai pasidarbavusių žmonių apdovanoti Gedimino ir Vytauto Didž. ordinais.

Gandai apie Anglijos notą

Šio mėn. 11 dieną visuose lenkų laikraščiuose buvo įdėtas oficialus agentūros P a t pranešimas, kuriame tarp kitko skaitome:

„Rytinėmis valandomis (IX-10 d.) prancūzų spaudoje pasirodę žinių, kad Anglijos vyriausybė esanti nutariusi išsiųsti Vokietijai diplomatinę notą. Pietų metu ši žinia buvo užginčyta ir tada pasirodė informacijų, kad ambasadorius Hendersonas esąs pareikalavęs pasimatymo su Hitleriu. Vakarą ir ši žinia buvo užginčyta. Gautos iš Prahos žinios apie tariamąjį pasienyje vokiečių kariuomenės judėjimą, vakarą buvo papildomai pranešta, kad Čekoslovakijos — Vokietijos, pasienyje nieko ypatingo, nei pavojingo nejvyko."

Papildomos žinios apie Anglijos notą

Šio mėn. 12 dieną spaudoje pasirodė žinių, kad šeštadienį (IX 10 d.) Londone kelis kartus įvyko ministerių pasitarimai, po kurių tą pačią dieną popietinėmis valandomis buvo išsiųsta Vokietijos vyriausybei nota. Kaip kalbama, note nergingu tonu įspėjama Vokietija, kad ji per daug nerizikuotų dėl Čekoslovakijos.

Ryšium su šia nota laukiama, kad Hitleris savo kalboje, kurią pasakys uždarydamas hilterininkų partijos kongresą, bus atsargesnis.

Anglijos nota savo padarė

Jau šio mėn. 11 dieną (sekmadienį) Londone spaudoje buvo įdėta iš oficialių šaltinių gauti pranešimai, kur sakoma, kad anglai tiki kanclerio Hetlerio taikingumu ir ramiai laukia Hitlerio kalbos, kuri kus pasakyta šio mėn. 12 d.

Tame pranešime, atpasakojus naujus Čekoslovakijos vyriausybės pasiūlymus, lordo Runcimano misiją ir bendrą Anglijos nusistatymą, tarp kitko pareiškiama, kad šiuo metu Anglija palaikanti glaudžius ryšius su Prancūzija, kuri taip pat esanti labai suinteresuota dabartine politine Europos padėtimi.

Galutinės išvados

Nors pradedant spausdinti šį numerį dar nežinome Vokietijos kanclerio Hitlerio pasakytos Niurenberge kalbos, bet iš aukščiau paduotų žinių, o ypač iš paskutinių trijų, kuriose trumpai praneša me apie Anglijos notą Vokietijos vyriausybei, atrodo, jau kad galima daryti išvada, kad šiuo metu padėtis atslugo ir visokie ginčai bus sprendžiami taikingu būdu.

Ką pasakė Amerikos prezidentas

Paskutiniu metu daugelyje Europos laikraščių buvo rašyta, kad Jungtinės Amerikos Valstybės esančios linkusios padėti demokratinėms Europos valstybėms, jei joms tektų kariauti su vadinamomis totalėmis valstybėmis.

Tuo tarpu šio mėn. 10 dieną Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Ruzveltas, priėmęs Amerikos spaudos atstovus, aiškiai pasakė, kad Amerika nėra sudariusi su Europos demokratinėmis valstybėmis jokios sutarties.

Po tokio pareiškimo spaudos atstovai paklausė prezidentą, ar Amerika yra pasižadėjusi padėti Europos demokratinėms valstybėms, jei šioms tektų kariauti su Hitleriu, prez. Ruzveltas atsakė, kad tai yra žurnalistų išgalvota žinia, nes iš tikrųjų Amerika nėra davusi niekam jokių pasižadėjimų.

Lietuvos savivaldybių pajamos

Lietuvos savivaldybių pajamos šiemet žymiai padidėjo. Lyginant su praėjusiais metais, šiemet per pirmąjį pusmetį Lietuvos (be Klaipėdos krašto) savivaldybių pajamos buvo beveik 4 milijonais didesnės, negu pernai. Pernai per pirmąjį pusmetį buvo gauta 17,8 mil. litų, šiemst — 21,7 mil. lt. Daugiausia yra padidėjusios savivaldybių įmonių ir įstaigų pajamos.

Šiemet per pirmąjį pusmetį nekilnojamojo turto pajamų gauta 5,7 mil. lt., (pernai 5.3 mil.) verslo mokesčio pajamų 2,9 mil. lt. (pernai 2,8 mil.), įvairių kitų mokesčių 1,2 mil. (pernai 1,2 mil.), rinkliavų 834.000 (p. 711.000), įmonių ir įstaigų pajamų 6,3 mil. (p. 3,6), turtų ir napitalų pajamų 646.000 lt. (p. 5 9.000) skolų ir išlaidų grąžinta 222.000 lt. (p. 140,000), įvairių paprastų pajamų 401.000 lt., nepaprastų 3,5 mil. lt.

Atitinkamai didėjo ir išlaidas. Pernai per pirmąjį pusmetį buvo išleista 14,3 mil. lt., o šiemet 16,3 mil. lt. Daugiausia išleisto miestų tvarkymo, sveikatos, švietimo, meno socialei globai ir kt. reikalams. Tačiau vis dėlto Lietuvos savivaldybės išleido mažiau, negu surinko, ir šių metų pirmąjį pusmetį pabaigė net su 5,4 mil. litų biudžetinio pertekliumi.

Tai rodo, kad krašto ekonominė būklė kas kart vis kyla ir gerėja.

— Šiomis dienomis Lietuvos ministerių kabinetas priėmė amnestijos įstatymą, kuriuo atleidžiami nuo teismo asmenys, padarę šiemet birželio mėnesį nusikaltimus Klaipėdos mieste.

— Lietuvos valstybėje yra aukštai pakilęs sklandymo mokslas (skraidyti bemotoriniais lėktuvais). Dėl to Nidos sklandymo mokykloje mokosi ir kitų valstybių žmonės: latviai, čekoslovakai, olandai, o šiomis dienomis dar pasiprašė ir vienas islandas.

— Prieš porą metų Varšuvos teismas buvo nuteisęs Lietuvos konsulato Karaliaučiuje tarnautoją Kutrą trimis metais kalėjimo. Jis buvo suimtas Dancigo koridoriuje. Šiomis dienomis Kutrai trečdalis bausmės dovanota, ir jis iš Varšuvos kalėjimo sugrįžo Kaunan.

— Šią vasarą Nemune ir Neryje maudėsi daugiau kaip milijonas žmonių. Paskendo 24.

Įvairumai

Baisiausias pasauly voras

Prieš kelias savaites plaukiančiam iš Kapštato garlaivy visų dėmesį traukė du keleiviai. Visi manė, kad tiedu ponai veža kažkokius labai slaptus dokumentus. Kabina niekada nebuvo tuščia, jei išeidavo vienas iš jų, tai pasilikdavo kitas ten budėti ir kažką saugoti.

Tų dviejų paslaptį žinojo tik vienas laivo kapitonas. Tik jis žinojo, kad vežami ne kažkokie dokumentai, bet baisiausias pasaulyje gyvulėlis, šiltų kraštų voras, paprastai vadinamas „juodoji našlė". Vienas mažiausias jos įkandimas reiškė žmogui mirtį baisiausiose kančiose. Išgelbėti įkąstąjį nuo mirties negalima. Taigi nieko nebuvo nuostabus, jei tas gyvulėlis buvo taip stropiai saugomas aklai uždarytam stikliniam namely.

Tuo laiku Londono zoologijos sode buvo paruoštas naujam gyventojui taip pat nepaprastai saugus namelis. Kelionė garlaiviu pavyko gerai ir kad londoniečiai sužinojo, kad baisusis voras yra sode, pradėjo jį gausiai lankyti ant pirštų galų. Tačiau spauda pradėjo protestuoti, kad tokio nuodingo įnamio zoologijos sodui nereikia. Net parlamente tas klausimas buvo iškeltas. Buvo nurodyta, kad, jei Londonas būtų bombarduotas, tai iš sugriauto zoologijos sodo išsijęs voras galėtų baisių dalykų pridaryti. Vadinas, be bombų gyventojams reikėtų bijotis dar to ilgomis plonomis kojomis voro.

Po šito triukšmo baisus voras šiomis dienomis nudvėsė. Prieš savo galą kažkaip keistai susirietė namelio kampe ir iš ten jau neišėjo. Zoologijos sodo vadovybė tuoj pravedė tardymą, bet nepavyko sužinoti, nuo ko voras nudvėsė. Sodo sargai prie jokių kaltinimų neprisipažino.

Londoniečiai po voro mirties vėl lengviau atsikvėpė, manydami, kad galų gale atsikratė baisiuoju gyvulėliu. Tačiau jų džiaugsmas pasirodė per ankstyvas, nes tas nudvėsęs ilgakojis paliko apie 100 voriukų, kurie užaugę vėl bus iškvėžioti po kitus Europos zoologijos sodus, o vienas, tur būt, pasiliks Londone gąsdinti žmonių.

„M.L."

Anglija ginkluoja bulgarus

Šiemet, pasikeitus politinėms sąlygoms, Bulgarijai buvo grąžinta teisė laisvai ginkluotis. Tačiau tam tikslui yra reikalingos milijoninės pinigų sumos - kapitalai, kurių bulgarai neturi. Vadinasi, reikia kur nors skolintis. Tuo tikslu šiomis dienomis atvyko į Londoną Bulgarijos karalius Borisas ir karalienė.

Spaudos pranešimu, Anglija esą sutinkanti paskolinti Bulgarijai 6 milijonus svarų sterlingų. Dalis šių pinigų būtų sunaudota Bulgarijos armijos padidinimui ir geresniam apginklavimui.

Jei tokia žinia pasirodys esanti teisinga, tai bus įrodymas, kad anglai nutarė užkirsti vokiečiams kelią į Balkanus, kur paskutiniu metu vokiečių įtaka žymiai sustiprėjo.

Austrijos vyskupai nepasiduoda

Jau buvo rašyta, kad buvusioje Austrijoje hitlerininkai įvedė beveik visus savo įstatymus. Tarp kitų įstatymų įvesta ir naujas vedybų įstatymas, pagal kurį bus baudžiami iki 5 metų kalėjimo tie, kurie, aplenkdami civilės metrikacijos įstaigas, tuoksis bažnyčioje.

Neseniai vėl buvo išleistas įstatymas, kuriam pradėjus galioti, buvo uždarytos visos vienuolynų laikomos mokyklos ir taip pat iš visų kitų mokyklų pašalinti vienuoliai mokytojai.

Dabar Vienos kardinolas Inice ris visų Austrijos vyskupų vardu paskelbė ganytojišką laišką, kuriame griežtai pasisako prieš civilę metrikaciją ir prieš vienuoliškų mokyklų likvidavimą.

Karas Ispanijoje

Mūšiai visuose frontuose apmirę. Smarkesnės kautynės eina tik prie Ebro upės. Čia nacionalistai bene yra užėmę kelias svarbesnes pozicijas ir pastūmėję priešą arčiau upės.

Gandai apie gen. Franko pašalinimą pasirodė esą netikri. Nacionalistai juos griežtai paneigė ir ta proga dar pridūrė, kad su vyriausybininkais susitaikysią tik tuo atveju, kai šie būsią visai sumušti.

Karą Ispanijoje, matyt, turės dar ir kitais metais.

KARAS KINIJOJE

Japonai po atkaklių kovų artinasi prie Hankau. Jie eina dviem kryptimi: viena jų kariuomenė iš rytų slenka Mėlynosios upės pakraščiais, kita — iš šiaurės, besilaikydama geležinkelio, kuris eina iš Pekino į Hankau. Atgijo mūšiai ir prie Geltonosios upės.

Japonai pastaruoju laiku vis daugiau kariuomenės siunčia Kinijon. Matyt, kiniečių pasipriešinimas kas kart didėjas.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas. „RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.